

ቁጥር ፪፻፵፱/፳፻፲፮/፳፻፲፱
No
ቀን ፳፯/ፀ፳/፳፻፲፱
Date

ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

አዲስ አበባ

ለደ/ብ/ብ/ሕ/ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

ሃዋሳ

ለአቶ ጀማል ሰይድ

ባሉበት

ጉዳዩ:- የምክር ቤቱን ውሳኔ ስለማሳወቅ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ፌዴሬሽን ምክር ቤት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 62 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 83 ንዑስ አንቀጽ 1 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ሕገ መንግስታዊ ክርክሮችን አይቶ ሕገ መንግስቱን በመተርጎም ውሳኔ ይሰጣል።

ምክር ቤቱን ለማጠናከርና ስልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር በወጣው አዋጅ ቁጥር 251/1993 አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 56 መሰረት ምክር ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ አጠቃላይ ውጤት እንደሚኖረው እና ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖችም ውሳኔውን የማክበርና የመፈጸም ግዴታ እንዳለባቸው ተደንግጓል።

ስለሆነም የፌዴሬሽን ምክር ቤት መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም በ5ኛ የፓርላማ ዘመን 4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ አቶ ጀማል ሰይድ ባቀረቡት የሕገ መንግስት ትርጉም አቤቱታ ላይ ከፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ተመልክቶ የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ 4/አራት/ ገጽ ከዚህ መሸኛ ደብዳቤ ጋር አባሪ በማድረግ የተላኩት ስለሆነ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲፈጸም አስታውቃለሁ።

ግልጻዊ

- ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አዲስ አበባ
- ለሕገ መንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት በፌዴሬሽን ምክር ቤት ጽ/ቤት

ከሰላምታ ጋር

ከፊርማ ላይ ስር
የፌዴሬሽን ምክር ቤት ሕገ-ግብር

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት 5ኛ የፓርላማ ዘመን

4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ

መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም

አመልካች:- አቶ ጀማል ሰይድ

ተጠሪ:- አቶ ገራድ ጉዲሳ ቡሽራ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፌዴሬሽን ምክር ቤት አመልካች ያቀረቡትን የሕገ መንግስት ትርጉም ጥያቄ መርምሮ የሚከተለውን ሕገ መንግስታዊ ውሳኔ ሰጥቷል።

ውሳኔ

ጉዳዩ የእርሻ መሬት ክርክርን የተመለከተ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክልል ጉራጌ ዞን በሀላባ ልዩ ወረዳ ፍ/ቤት ነው። የጉዳዩ አመጣጥ የአሁን ተጠሪ በ26/05/2007 ዓ.ም ለሀላባ ልዩ ወረዳ ፍ/ቤት ከአመልካች ጋር በነበረን የጋብቻ ዝምድና ምክንያት በደርግ ዘመን ከታወጀው የመሬት ላራሹ አዋጅ ጊዜ ጀምሮ ስጠቀምበት የነበረውን 0.18 ሄክታር መሬት በጋራ ለመጠቀም ተስማምተንና ሰጥቻቸው ይዞታውን በስማቸው ሊያደርጉ ሲሉ ስለደረሰኩ ይዞታውን እንዲለቁልኝ በማለት ክስ በማቅረባቸው ነው። አመልካችም መሬቱን ከ20 ዓመት በላይ ይዘው ሲጠቀሙበት የነበረ መሆኑን፣ ጉዳዩም በከፍተኛ ፍ/ቤት የመጨረሻ ውሳኔ ያገኘ መሆኑን ጠቅሰው ተከራክረዋል።

ፍ/ቤቱም በጉዳዩ ላይ ካከራከረ በኋላ የኪራይ ውሉ በክልሉ የመሬት አስተዳደር አዋጅ መሠረት አለመሆኑ፣ በከፍተኛ ፍ/ቤት የመጨረሻ ውሳኔ ያገኘ በመሆኑና ከወረዳው ግብርናና ገጠር ልማት ጽ/ቤት የተገኘን ማስረጃ መሠረት አድርጎ መሬቱ ለአመልካች ይገባል ብሎ ወስኗል።

ግራቀኙ ተከራካሪዎች በስር ፍ/ቤት ውሳኔ ላይ ይግባኝ እያቀረቡና በየደረጃው ያሉ ፍ/ቤቶች አንድ ጊዜ ለተጠሪ ሌላ ጊዜ ለአመልካች እየተወሰነ የክልሉ ሰበር ሰሚ ፍ/ቤት ለተጠሪ ይገባል በማለት በመወሰኑ፣ አመልካች ለፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ይግባኝ አቅርበው ጊዜው በማለፉ ምክንያት ተጠሪ የአፈጻጸም መዝገብ ከፍተው ካስፈጸሙ በኋላ በአፈጻጸም መዝገቡ ላይ የታዘዘውና ውሳኔ የተሰጠበት ነጥብ ስለሚለያይ ማለትም ውሳኔ የተሰጠው በ0.18 ሄክታር ላይ ሲሆን አፈጻጸሙ ግን በ2.5 ሄክታር ላይ ነው በማለት አመልካች የስር ፍ/ቤቱን ቢጠይቁም

ፍ/ቤቱ እንደጥያቄያቸው ስላልፈጸሙላቸው ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ኘሬዝዳንት አመልክተዋል። ከኘሬዝዳንቱም በተጻፈ ደብዳቤ ሌላ የአፈጻጸም መዝገብ ተከፍቶ በዚህም የአፈጻጸም መዝገብ ሊፈጸም የሚገባው 0.18 ሄክታር እንጂ 2.5 ሄክታር አይደለም ተብሎ ስለተወሰነ ይህም ውሳኔ ተጠሪ ባቀረቡት ይግባኝ በክልሉና ሰበር ሰሚ ችሎት ስነ ስርዓታዊ አካሄድ አይደለም ተብሎ ተወስኗል።

የፌዴራሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አመልካች በአፈጻጸሙ ሳቢያ ውሳኔ ያላረፈበት ይዘታዬ አብሮ ተወስዶብኛል የሚሉ ከሆነ በዚህ ረገድ ያላቸውን አቤቱታ በዚያው የአፈጻጸም መዝገብ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ አንቀጽ 349 ድንጋጌ መሠረት አቅርበው መስተናገድ ይችሉ የነበረ ከመሆኑ ውጭ በፍርድ ኃይል ተገደው ያስረከቡትን ይዘታ ከክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ኘሬዝዳንት በተጻፈ ደብዳቤ መነሻ አድርገው በሌላ አፈጻጸም መዝገብ መልሰው ሊረከቡ የሚችሉበት ሥነ ሥርዓት የለም በማለት ወስኗል።

አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም ሰኔ 3 ቀን 2008 ዓ.ም ለፌዴራል ሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ፅፈው ባቀረቡት አቤቱታ በእኔ እና በተጠሪ መካከል በነበረው የመሬት ይዘታ ክርክር አስመልክቶ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 113960 በቀን 28/7/2008 በዋለው ችሎት የሰጠው ውሳኔ ከ25 ዓመታት በላይ ስጠቀምበት ከነበረው የእርሻ መሬቱ የሚያፈናቅለኝ በመሆኑ የሕገ መንግስት ትርጉም ይሰጥልኝ በማለት ጠይቀዋል።

የቀረበው አቤቱታ ከውሳኔው ጋር ሲመረመር ክስ የቀረበበትና ክርክር የተካሄደበት ይዘታ በአፈጻጸም ከተፈጸመው ጋር የተለየ መሆኑን እንረዳለን። በዚህም መሠረት ክርክር የተካሄደበትና የወረዳ ፍ/ቤት ውሳኔ ያረፈበት 0.18 ሄክታር መሬት ነው። ይህም የክርክር ነጥብ በሌሎች ውሳኔዎችም ላይ የተለወጠ መሆኑ አይታይም። ነገር ግን የመጀመሪያው የአፈጻጸም መዝገብ ውሳኔ ከተሰጠበት ይዘታ ጋር የተለየ ነው። ይህም በሁለተኛው አፈጻጸም ክርክር መዝገብ ላይ አልተስተባበለም /ክርክር አልተካሄደበትም/። አመልካችም ከተወሰነባቸው 0.18 ሄክታር ውጭ ያለው የእርሻቸው ይዘታ መሆኑን እና ከአራት ቤቶች በላይ የሰሩበትና ብዙ ቤተሰብ የሚያስተዳድሩበት መሆኑን ገልጸዋል።

ይኸው ጉዳይ በጽ/ቤቱ በኩል ተጨማሪ ማጣራት እንዲደረግበት ጉባኤው ባስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት ማጣራት ተደርጓል። በዚህም መሠረት የደቡብ ክልል ሀላባ ልዩ ወረዳ እርሻና ተፈጥሮ ሃብት ልማት ጽ/ቤት በቁጥር 1048/2010 በቀን 11/04/2010 በላከው ደብዳቤ አመልካችና ተጠሪ 0.18 ሄክታር መሬት አብረው በጋራ ይጠቀሙ የነበረ መሆኑን፣ በጽ/ቤት በነበረው ክርክር ተጠሪ ክሳቸው ላይ አቅጣጫ ሲጠቅሱ የአመልካች ይዘታን ጨምረው ጠቅሰውት ስለነበር በጽ/ቤቱ ውሳኔ አመልካች ከ2 ሄክታር በላይ ከሆነው ይዘታቸው ላይ ተነስተዋል። በዚህም ውሳኔ አመልካች ከነልጆቻቸው ከይዘታቸው የተነሱና በአሁኑ ጊዜም ሌላ ይዘታ የሌላቸው መሆኑን ጽ/ቤቱ ጠቅሷል። በተጨማሪም ግራ ቀኙ ተከራካሪ ወገኖች በእርሻ ስራ የሚተዳደሩ መሆናቸውንና ተጠሪ ክርክር ከተነሳበት ይዘታ ውጭ ሌላ ከ10 ሄክታር በላይ መሬት ያላቸው መሆኑን በደብዳቤው ላይ ተገልጿል። ከዚህ ማስረጃ መረዳት እንደሚቻለው ተጠሪ ክስ ሲመሰርቱ የአመልካችን የግል ይዘታ በመጨመር አቅጣጫ የጠቀሱ በመሆኑ ክርክሩ በተጨማሪም በ0.18 ሄክታር ላይ ቢሆንም የአመልካች ቀሪ ይዘታ በአፈጻጸም ወቅት የተወሰደባቸው መሆኑን ተገንዝበናል።

በዚህ ውሳኔ መሰረት አመልካች ከነቤተሰባቸው ከይዘታቸውና ንብረታቸው የተፈናቀሉ መሆኑና ክርክር ከተነሳበትና በውሳኔው ከተወሰደባቸው ይዘታ ውጭ ሌላ ይዘታም አለመኖሩን ተረድተናል።

ስለሆነም በመጀመሪያው የአፈጻጸም መዝገብ ላይ የሚስተዋለው ችግር ጽ/ቤቱ በስነ ስርዓት ህጉ ላይ ብቻ ትኩረት ማድረጉንና በተጨማሪም ያለውን ሀቅ ወደ ጎን በመተው ውሳኔ መስጠቱን ነው። ውሳኔውም አርሶ አደርን ከህግ ውጭ ከይዘታው የሚነቅልና በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 ጥበቃ የተደረገለትን ከይዘታ መሬት ያለመነቀል ሕገ መንግስታዊ መብት የሚነፍግ መሆኑን ያሳያል።

ስለዚህ የጽ/ቤቶች ውሳኔ የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 የሚቃረን ስለሆነ ጉዳዩ የሕገ መንግስት ትርጉም ያስፈልገዋል ሲል ጉባኤው በሙሉ ድምጽ ተስማምቶ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 84 ንዑስ አንቀጽ 1 እና በአዋጅ ቁጥር 798 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት ለመጨረሻ ውሳኔ ለኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የፌዴሬሽን ምክር ቤት የውሳኔ ሃሳቡን አቅርቧል።

ከዚህም በመነሳት ምክር ቤቱ በሕገመንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴ ጉዳዩ ታይቶ እንዲቀርብ መርቶት የሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ባቀረበው የውሳኔ ሃሳብ ላይ ሰፊ ውይይት ካደረገ በኋላ የጉዳዩ መነሻ የእርሻ መሬት ክርክርን የሚመለከት ሲሆን ተከራካሪ ወገኖች ተከራክረው በፍ/ቤት ውሳኔ የተሰጠበትና በአፈጻጸም የአሁን ተጠሪ ሊረከቡት የሚገባ 0.18/ዜሮ ነጥብ አስራ ስምንት/ ሄክታር መሬት ላይ መሆን ሲገባው በተፈጠረው የአፈጻጸም ስህተት የአሁን አመልካች ቤተሰቦቻቸውን ይዘው የሚተዳደሩበትንና ውሳኔ ያልተሰጠበትን የእርሻ መሬት ጨምሮ ጠቅላላ 2.5/ሁለት ነጥብ አምስት/ ሄክታር በአፈጻጸም እንዲያስረክቡ መደረጉ ከኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 40 ንኡስ አንቀጽ 4 ድንጋጌ ጋር የሚቃረን ስለሆነ የደቡብ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት እና የፌዴራሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሳኔ በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 9 ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት ተፈጻሚነት አይኖረውም በማለት ምክር ቤቱ የሕገ መንግስት ትርጉም በመስጠት ወስኗል።

ትእዛዝ

1. የደቡብ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት እና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎቶች የሰጡት ውሳኔ ሕገ መንግስቱን ስለሚቃረን ተፈጻሚነት አይኖረውም በማለት ምክር ቤቱ የወሰነ ስለሆነ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲያስፈጽሙ የውሳኔው ግልባጭ ይተላለፍላቸው።
2. የውሳኔው ግልባጭ ለባለጉዳዩ ይሰጥ።
3. የቀረበው የውሳኔ ሀሳብ መጽደቁን እንዲያውቁት የውሳኔው ግልባጭ ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ይላክ።

